

Hållbarhetsrapport Uppsala pastorat 2021

Innehåll

Inledning	2	Existentiell och andlig hållbarhet	4
Vårt uppdrag	3	Social hållbarhet – diakonalt arbete	5
Året som gått	4	Social hållbarhet – Goda arbetsförhållanden	8
		Ekonomisk hållbarhet	12
		Ekologisk hållbarhet	13

Foto omslag: Svenska kyrkan Uppsala
Ikoner för globala målen: Trollbäck och The new division

Inledning

Uppsala pastorat utgörs av Gamla Uppsala församling, Gottsunda församling, Helga Trefaldighets församling, Uppsala domkyrkoförsamling, Vaksala församling samt Uppsala kyrkogårdar. Dessa enheter bedriver ett gemensamt och samordnat hållbarhetsarbete som beskrivs i denna rapport för 2021.

Uppsala pastorat ska i ord och handling värna skapelsen och alla människor genom att stå upp för och bedriva verksamhet på ett sådant sätt att människors och skapelsens värde respekteras och där nödvändigheten i att arbeta för ekologisk bärkraft alltid finns med.

Hållbarhetsfrågorna handlar i grunden om hur vi ser på oss själva och på vår relation till skapelsen. De existentiella dimensionerna av hållbar utveckling behöver alla samhällen och människor bearbeta om vi tillsammans ska kunna förverkliga FN:s globala mål för en hållbar utveckling, Agenda 2030. Uppsala pastorats verksamhet berör många av agendans mål och därför har Uppsala pastorat valt att utvärdera sitt hållbarhetsarbete utifrån några av målen. Det är de mål som pastoratet kan anses ha rådighet över i sin verksamhet som har utgjort grunden för att analysera hållbarhetsarbetet.

Agenda 2030 ska inte enbart användas för att utvärdera befintligt hållbarhetsarbete. Därför är en inriktning i pastoratet att integrera fler av agendans mål i våra verksamhetsplaner. Från 2022 kommer en del av de kortsiktiga miljömålen att utgöras av mål hämtade från Agenda 2030.

Vårt uppdrag

”Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling. Denna är den primära enheten inom kyrkan. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift. Svenska kyrkan har en rikstäckande indelning i territoriella församlingar som pastorala områden. Församlingen är samtidigt en gemenskap av de människor som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Det finns även icke-territoriella församlingar. Flera församlingar kan samverka i ett pastorat. Församlingen har lokal självstyrelse men är samtidigt en del av ett stift och Svenska kyrkan som trosamfund. Delaktigheten i de döptas och troendes allmänna prästadöme förenar alla i församlingen, vigda och icke vigda. Alla har tillsammans ansvaret för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Den demokratiska organisationen och kyrkans ämbete eller vinningstjänst har gemensamt ansvar för att bedriva en verksamhet i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. För varje församling finns ett kyrkoråd eller ett församlingsråd som församlingens styrelse och en kyrkoherde med ansvar för ledning, samordning och tillsyn.”

Föregående text återfinns i Kyrkoordningen för Svenska kyrkan och beskriver vårt uppdrag och sammanhang som församlingar och pastorat i Uppsala. Detta uppdrag tolkas och beskrivs i pastoratets församlingsinstruktion

2019–2022 som är utfärdad av Domkapitlet.

Kyrkorådet fattar beslutet om långsiktiga mål utifrån församlingsinstruktionen. Arbetet med en ny församlingsinstruktion har påbörjats och ska efter domkapitlets godkännande gälla för åren 2023–2026. Ambitionen är att klimat och miljöfrågor ska lyftas fram i den nya instruktionen.

Kyrkorådet är ansvarigt för pastoratets hållbarhetsarbete och avger denna hållbarhetsrapport.

Året som gått

Existentiell och andlig hållbarhet

De två senaste åren har präglats av den globala pandemin. Nu i början av 2022 så ser vi på norra halvklotet en ljusning medan andra delar av världen kommer att brottas länge än med restriktioner, sjukdom och död. Ett virus har visat att världen och alla människor hör ihop, detta vet vi också gäller klimat-, miljö- och hållbarhetsfrågor men det är verkar inte vara förrän våra egna liv hotas som vi inser allvaret.

De existentiella och andliga frågorna bränner till i en tid av oro och kris. Då är det till stöd och stor hjälp att ha en stabil värdegrund och tillgång till riter som tolkar och håller ihop livet.

Kyrkans långa tradition av att regelbundet fira gudstjänst har för många människor blivit ett sätt att vårda sin andliga hälsa. Livets viktigaste tillfällen, vid födelse och död och däremellan ett tilltal till unga människor vid konfirmation och välsignelse över äktenskap, samlar till en gemenskap där individen kan se sitt liv i ett större sammanhang.

Alla de här gudstjänsterna kommer vi att fortsätta att fira men med en större mångfald och variation. De senaste åren har den digitala möjligheten utvecklats för att göra det möjligt att fira gudstjänst hemma på den tid som passar. Men tillfällen till gemenskap med andra är och kommer alltid att vara en existentiell fråga. Att dela ett nattvardsbröd handlar också om att ta ansvar att brödet ska räcka till hela världen.

För att kunskapen om hur kristen tro berör alla människor liv kommer kyrkopedagogiken att utvecklas i våra församlingar. Kyrkan förvaltar ett stort kulturarv genom kyrkobyggnaderna, målningarna, musiken och riten.

Många har glömt kulturarvets betydelse, kan inte längre tolka bildspråk och berättelser, musikens texter, utan tror att kyrkan är ett museum bland andra. Vi inbjuder därför skolklasser, bokar grupper, bjuder in till temavisningar, särskilt i Uppsala domkyrka men även i andra kyrkor, för att det bidrar till ett språk och tolkningar av individens liv.

Bland målen i Agenda 2030 saknas ett mål som formulerar innehåll, betydelse och mål av existentiell och andlig hållbarhet. Enligt barnkonventionen, som nu är svensk lag, så har alla barn rätt till andlig/existentiell utveckling. För detta har skollagen inte någon läroplan eller målskrivning. Avsaknaden av mål för denna hållbarhetsaspekt lyfts till diskussion både i media och i möten mellan Svenska kyrkans och skolans personal. Språk med ord, uttryck, symboler för andliga erfarenheter hjälper både barn och vuxna att klara existentiella kriser.

Sång och musik bidrar till god existentiell hälsa, detta är numera vetenskapligt bevisat. Det har varit en utmaning att hålla sången igång under pandemin, desto större är nu glädjen över att körsång, orgelkonserter, kammarmusik med mera fyller Uppsalas kyrkor igen. Just nu utvecklas ett projekt med orgelspel för barn för att ge en möjlighet till ett unikt musikspråk.

Den existentiella litteraturfestivalen som hållit i Uppsala planerar att fortsätta vartannat år. Den samlar namnkunniga svenska författare som genom sina böcker speglar livets stora frågor.

Samtal om existentiell hälsa anordnas i kyrkorumen, nya gudstjänstformer kommer till utifrån behovet att uttrycka smärtsamma erfarenheter.

Att förvalta både medeltida och nybyggda kyrkor är en stor kostnad för Uppsala pastorat. Ekonomin bygger på

medlemsavgift och ett minskat antal medlemmar hotar därför i förlängningen kulturarvet och möjligheten till en kristen livstolkning i kyrkorummen. Den kyrkoantikvariska ersättningen som är statens bidrag till landets kyrkor behöver höjas för kulturarvet ska kunna fortsätta att bidra till existentiell och andlig hälsa.

En global pandemi borde vara bevis nog för att världssamfundet behöver ge människor möjlighet till religion. Svenska kyrkan är vårt civilsamhälles största aktör och vi tog tillsammans med Röda Korset en aktiv del i att underlätta människors liv under pandemin. Tillsammans med många goda krafter i Uppsala vill vi fortsätta att verka för god andlig och existentiell hälsa.

Social hållbarhet – diakonalt arbete

Pastoratets diakonala arbete 2021 har, liksom 2020, präglats av den pågående pandemin. Efter att ha ställt in och ställt om mycket verksamhet under våren kom det mesta igång igen under hösten, till glädje för många. Förmåga, fantasi och flexibilitet har utvecklats för att kunna finnas för och med människor trots pandemi och restriktioner. Diakonin i Uppsala står inför en omorganisation, utifrån en utredning som gjordes första halvåret 2021. Förhoppningen är att en gemensam diakonienhet ytterligare ska förstärka diakonin i Uppsala och förbättra möjligheterna att adressera den utsatthet vi ser.

Förändringar tar tid och är sällan smärtfria. Det finns viss oro och osäkerhet hos diakoner och i församlingarna hur det ska bli med den nya enheten. Vad kommer det att innebära för den lokala församlingsdiakonin?

Den samverkan som pågått länge genom de olika diakonala nätverken kommer att fortsätta och förhoppningsvis utvecklas och förstärkas. Vad tar vi med oss av

lärdomar framöver från pandemin? Vad ska/kan vi göra som kyrka, tillföra av mervärde? Vad ska vi överlåta åt andra/vad gör andra bättre? Hur kan vi samverka med andra och kring vad? Vilka behov kan vi som kyrka möta som andra inte kan?

Mål 1 Ingen fattigdom

Människor fortsätter att söka sig till Svenska kyrkan vid behov av ekonomiskt stöd. Ofta är samtal och hjälp att hitta och söka olika fonder det diakonerna kan bistå med. Vi har också fortlöpande kontakter med kommunen i dessa frågor. När vi ser att människor "faller mellan stolar" eller att regelverket inte fungerar påtalar vi det i dialog med berörda myndigheter. Vid behov tvekar vi inte att ge röst med eller åt människor även på andra sätt för att värna deras rättigheter och lyfta frågan om varje människas okränkbara värde.

De allra flesta av Svenska kyrkans verksamheter är öppna för alla och kostnadsfria, oavsett om du är medlem eller inte, som öppen förskola, barn- och ungdomsgrupper, familjeläger, Nattkyrkan.

Ekonomiskt bistånd behöver diskuteras fortlöpande. Det finns ett förslag på en gemensam mottagning för ekonomisk rådgivning och förändrad gåvomedelshandling. Flera diakoner har under året deltagit i utbildningar om ekonomihantering respektive extern finansiering.

Vi ser olika grupper som har förstärkta behov av stöd. Det är särskilt svårt med restriktioner att få praktikplatser, och på grund av en upplevelse att konkurrensen är större med andra arbetssökande. Många omeriterade arbeten kräver muskelstyrka eller viss snabbhet vilket många av dessa personer inte besitter. Den ekonomiska utsattheten ökar på grund av arbetslöshet med risk för hemlöshet.

Det förekommer att församlingarna tar emot personer för att arbetsträna. Det finns ett ökat behov av goda arbetsplatser för att komma ut i arbetslivet igen efter lång sjukskrivning, arbetslöshet eller inflyttning till Sverige. Där kan vi som kyrka vara en viktig aktör, kanske utifrån konceptet S:t Mary som flera pastorat i Svenska kyrkan redan arbetar med?

I pastoratet pågår ett projekt om uppdragsfinansierad diakoni som, om det blir verklighet, kan innebära ny inriktning och finansiering av viss diakoni.

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Pandemin har väckt existentiella frågor hos många och existentiell hälsa kan vara ett specialområde för kyrkan att jobba mer med,

där vi har stor kompetens och är trygga.

Klimatkrisen väcker också existentiella frågor – hur hanterar vi den? Genom att erbjuda samtal, manifestera tillsammans, använda våra möjligheter att påverka politiker och andra makthavare, stötta projekt genom Act Svenska kyrkan i länder där människor tydligt drabbats av klimatkrisen.

Vi fortsätter skapa öppna mötesplatser och sammanhang där alla får vara med på sina egna villkor och utifrån sin egna förutsättningar. Det är en grundläggande del av att vara kyrka och främjar psykisk hälsa och meningsfullhet.

Vi vill också bidra till att stärka insatserna och främja ett liv fritt från missbruk (inte bara av droger utan även andra sorters riskbruk) genom att stötta befintliga nätverk, utforma verksamheter särskilt inriktade mot målgruppen beroende och deras anhöriga, samt påtala brister vi

ser i de insatser som finns idag. Samsjuklighet i form av psykisk ohälsa och missbruk gör det ofta svårt att få rätt vård och stöd. Mötesplatser för hela människan blir då extra viktiga. Vi fortsätter erbjuda samtal, både i grupp och enskilt. Att ge människor möjligheter att engagera sig som volontärer på olika sätt är också viktigt att jobba med och utveckla vidare.

Genom nära kontakt med de människor det berör kan vi kontinuerligt utveckla och omforma vår verksamhet utifrån de behov som finns och kommer att finnas framöver. Kyrkan behövs som en bro in i samhället och ute på stan. Vi finns med i nätverk och har kontakter med andra aktörer. Samverkan mellan kommunen och övriga civilsamhällesaktörer har fortsatt under året, framför allt i den samordningsgrupp som haft regelbundna möten under hela pandemin och som fortsätter även 2022.

Vi har goda erfarenheter av att vara med ungdomsjouren och nattvandring.nu när det gäller nattvandring.nu och trygghetsvandringar i centrala Uppsala. Det finns många samarbeten att utveckla.

Den teckenspråkiga verksamheten har i möjligaste mån fortsatt som vanligt, då detta är en prioriterad grupp. Svårigheterna har varit besök till sjukhus och äldreboenden, där de döva varit isolerade tillsammans med hörande, vilket har lett till depressioner då man vare sig förstår andra eller blir förstodd av omgivningen.

Många kommuner har minskat på sina verksamheter för personer med Intellektuell funktionsnedsättning som en följd av corona-pandemin. Så har även Svenska kyrkan i Uppsala gjort. Detta har bidragit till en svår livssituation för denna grupp. Framst har gruppen som deltar i daglig verksamhet och de som bor på gruppboenden drabbats.

Den verksamhet som kyrkan bedriver för barn och ungdomar tänker vi fortsätta med som vanligt under 2022. Vi vill även satsa lite mer på vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Planer finns på en samtalsgrupp i samarbete med FUB om livsfrågor. Ett tydligt behov har framkommit under pandemin att detta är en utsatt grupp som behöver få prata om livets enkla och svåra frågor för att må bra.

Mål 5 Jämställdhet

Planer på att se över och utveckla vårt arbete kring frågor om jämställdhet och våldssut-satthet finns, liksom en medvetenhet inom diakonin att i samtal med människor vi möter försöka fånga upp och erbjuda stöd.

Nätverket för flykting och integration har ett antal förslag till olika former av stöd som praktikplatser, språkkaféer och mentorsprogram och har även utarbetat en modell för hur vi kan fortsätta att stötta i migrationsrelaterade ärenden. Via pastoratets flyktingrådgivning har vi mött många människor med olika typer av migrationsärenden. Sedan årsskiftet 2018 finns en överenskommelse med Nyby vision som ger vår verksamhet tillgång till deras jurist cirka åtta timmar i veckan. Med detta stöd kan vi kontinuerligt få råd och juridisk hjälp med enskilda ärenden. I slutet av 2021 påbörjades ett samarbete med Skandinaviska Människorättsadvokaterna som en gång i veckan hade juristjour i Diakonins hus. Samarbetet fortsätter under 2022. Det är av största vikt att knyta juridisk kompetens till dessa frågor för att fortsättningsvis vara trovärdiga och kunna ge det stöd som så väl behövs. En viktig roll är också att vara röstbärare i politiskt påverkansarbete och att arbeta mot främlingsfientlighet och främlingsrädsla.

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Inom det diakonala uppdraget arbetar vi kontinuerligt med att minska ojämlikhet på både individ, grupp och samhällsnivå.

Genom samordningsgruppen mellan kommun och civilsamhälle finns ett uppdrag att revitalisera föreningslivet. I det ingår satsningar för att sprida information inför valet i september 2022 och få fler att använda sin demokratiska rättighet att rösta. Kunskapen om HBTQ-frågor har ökat.

Ensamhet är en stor hälsorisk och vi ser behov av samtal och sammanhang. De äldre i Uppsala blir allt fler och behoven för denna grupp ökar på flera sätt. Redan nu märks en ökning av suicid och ökat missbruk hos äldre. Flerspråkig kompetens och mötesplatser för män behövs för att förebygga psykisk ohälsa och för att sänka trösklarna till att söka stöd och hjälp.

Svenska kyrkan i Uppsala bör fortsätta nätverka med andra aktörer för en äldrevänlig kommun, utbilda personal i t ex första hjälpen i psykisk hälsa för äldre och lyfta äldrefrågorna i media.

Den psykiska ohälsan bland unga ökar och har blivit mer synlig. Allt fler unga har ett stort behov av att prata med en vuxen och kyrkan behöver därför arbeta mer uppsökande, men också kunna ha kontakt digitalt, särskilt kvällar och helger då unga har som störst behov.

”Dövas nationella dagar i september” kommer 2022 att ligga i Uppsala. Under de dagarna vill den teckenspråkiga verksamheten självklart visa på Svenska kyrkans arbete på teckenspråk.

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Hösten 2020 fick vi projektmedel för att kunna erbjuda enklare övernattningslösningar för unga hemlösa, en grupp av unga som vi på många sätt haft god kontakt med tidigare. Av olika skäl var det väldigt få som använde möjligheten och projektet Vila och värme lades därför ner i början av 2021. Inför vintersäsongen 2021 hade pastoratet erbjudit sig att bistå Uppsala stadsmission med personal och volontärer vid ett ev öppnande av Mikaelkyrkan nattetid.

Människors rätt till tak över huvudet är en återkommande fråga i det diakonala arbetet och inte minst under pandemin har allt fler förlorat arbete, inkomst och boende. Vi för kontinuerliga samtal med andra kyrkor och samhällsaktörer såväl som kommunen i dessa frågor. Det är viktigt med kontinuerlig uppdatering om olika härbärgen, stegboenden och liknande för att kunna ge bra och uppdaterad information till dem diakonin möter. Vi tror mycket på god kontakt med myndigheter överlag, som t ex möte med Boendeenheten om vad som gäller vid vräkning, vilken stöttning familjer kan få osv. Samverkan och information är viktigt i allt arbete.

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Som kyrka i Uppsala vill vi på alla sätt medverka till ett fredligt och inkluderande samhälle. Arbete som syftar till att eliminera våld, utnyttjande, människohandel sker tydligast genom arbetet vid vår asylbyrå och genom olika nätverk. Hur kan vi hjälpa dem i skuggsamhället? De som utnyttjas av "svarta" arbetsgivare och lägenhetsuthyrare? Svenska kyrkan finns med i olika nätverk t ex genom Länsstyrelsen, som lyfter dessa frågor.

Genom kontakter med barn och ungdomar som kyrkan möter, vårt förhållningssätt, erbjuda möjlighet att delta i olika verksamheter som t ex familjeläger där det är tydligt att vi hör ihop och är delar av en och samma mänsklighet oavsett bakgrund och livssituation, är sätt som kan minska och förebygga våld.

Ett aktivt och kontinuerligt arbete för att människor ska bli och förbli drogfria samt att främja en god (psykisk) hälsa menar vi är sätt för att minska våldet, både i samhället i stort och inom familjer.

Trygghetsvandringar tillsammans med ungdomsjouren fortsätter. Café Genomfarten med en fredlig, inkluderande kultur är en viktig samlings-/mötesplats för ungdomar liksom församlingarnas konfirmand- och ungdomsgrupper. Det finns en utmaning att nå fler från andra samhällsklasser och kulturella bakgrunder. Nu är det relativt homogena grupper.

Social hållbarhet – Goda arbetsförhållanden

Övergripande målsättning

I syfte att sträva mot ett utvecklande och hållbart arbetsliv i Uppsala pastorat är en god personalpolitik en kärnfråga och en gemensam angelägenhet för alla anställda inom pastoratet. All verksamhet ska organiseras och prioriteras efter verksamhetens mål och dess styrdokument.

En god personalpolitik innebär att arbeta förebyggande inom alla personalrelaterade områden. Detta gör pastoratet genom, utbildningar för chefer och medarbetare, framtagande av verktyg som ger stöd till chefer och medarbetare i olika situationer.

Genom medarbetarenkäter får pastoratets ledning och chefer en överblick av hur de anställda upplever sin arbetssituation och kan därmed fånga upp olika områden att arbeta vidare med. Om organisationen inte följer upp och arbetar med samtliga områden riskeras verksamheten genom bland annat hög personalomsättning, sämre organisatorisk och social arbetsmiljö, ohälsa och sämre resultat.

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Uppsala pastorat är ansluten till företagshälsovård och samtalsmottagning där medarbetare och chefer kan erhålla stöd

och handledning kring såväl hälso- som arbetsrelaterade frågor. Genom detta säkerställs att pastoratets anställda har tillgång till olika tjänster inom områdena förebygga, främja och rehabilitera. Det bedrivs även hälsoarbete genom gruppen Hälsoinspiratörer som arrangerar olika aktiviteter. Alla anställda har möjlighet till såväl friskvårdstimme som friskvårdsbidrag.

Genom att arbeta förebyggande med verktyg som medarbetarundersökningar, medarbetarsamtal och utbildning av chefer vill vi fånga upp tidiga signaler på all form av ohälsa.

Uppsala pastorats hälsopolicy säger att *"Vi vill främja en god hälsa; fysiskt, psykiskt, socialt och andligt. I samverkan med andra skapar vi goda relationer och lär av varandra"*. Det övergripande målet för vårt hälsoarbete är att medarbetarna ska må bra, fysiskt, psykiskt, socialt och andligt. Pastoratet ska erbjuda hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande aktiviteter inom alla fyra dimensionerna. Att arbeta hälsofrämjande innebär att behålla och utveckla det redan friska. Under 2021 har pandemin begränsat

möjligheter att samlas, dock har föreläsningar erbjudits digitalt och utomhusaktiviteter genomförts. Pastoratets hälsogrupp kommer under 2022 att fortsätta sitt arbete med såväl friskvårdsaktiviteter som föreläsningar. En av målsättningarna för 2022 är att all personal i pastoratet ska ha möjlighet till andlig fördjupning inom ramen för sin tjänst, exempelvis genom deltagande i andakter, mässor, vägledning och/eller retreatar.

Mål 4 God utbildning för alla –

Kompetensförsörjning

Medarbetarnas kompetenser och färdigheter är en förutsättning för vår förmåga att genomföra den grundläggande uppgiften som kyrka och trossamfund. Inom organisationen finns många olika yrkesgrupper med olika kompetenser. Genom medarbetarsamtal och dialog inventeras de utvecklings- och utbildningsbehov som verksamheten har. Vid rekrytering av nya medarbetare görs en kravprofil för den aktuella tjänsten.

Pastoratet genomför också obligatoriska introduktionsutbildningar, ledarskapsutbildningar samt brand-säkerhets- och livsmedelshanteringsutbildningar. Målsättning för 2022 är att fortsatt utbilda chefer, arbetsledare och budgetansvariga i de kunskaper som krävs för att sköta sina respektive ansvarsområden.

Utmaningar som får konsekvenser för bemanning och kompetensutveckling är pensionsavgångar och extern rörlighet. Uppsala pastorat befinner sig i en omvärld där det är stor konkurrens om viss kompetens, men god tillgång på annan. Svenska kyrkans profilyrken, dvs präst, diakon, musiker samt församlingspedagoger är av speciell vikt. Medarbetare inom dessa yrken har möjlighet att

söka vidareutbildning på distans under arbetstid. Flera yrkesgrupper har en alternativ arbetsmarknad där vi kan ha svårt att konkurrera lönemässigt. Detta behöver vi bemöta och ta höjd för vid rekrytering, kompetensutveckling och personalplanering.

Mål 5 Jämställdhet samt Mål 10 Minskad ojämlikhet

Genom likabehandlingspolicy och aktiva åtgärder ska det säkerställas att ingen utsätts eller diskrimineras, varken direkt eller indirekt eller genom någon form av trakasserier på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Jämställda löner följs årligen upp i lönekartläggning som granskar löneskillnader som kan förklaras utifrån kön eller någon annan form av diskriminering. Översynen 2021 visade att inga osakliga löneskillnader förekommer. Dock identifierades ett antal kvinnodominerade "relationsorienterade" grupper som lågt lönesatta i förhållande till motsvarande icke-dominerade yrkesgrupper. Dessa grupper har enligt diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder fört till en handlingsplan för att tilldelas ett extra utrymme under 2022 års översyn vilket är år tre i den handlingsplan som togs fram 2019.

Det finns tydlig rutin för löneöversynsprocessen och lönesamtal. Pastoratets likabehandlingsgrupp har som uppdrag att bevaka, utveckla och kommunicera frågor kring dessa aspekter. Gruppen träffades regelbundet även om pandemin har begränsat antal tillfällen. Gruppen har

under 2021 arbetat med att ta fram lönekriterier i syfte att tydliggöra och förenkla lönesättningsprocessen så att vi har tydliga kriterier för vad som ska värderas. Det innebär också att verktyg för såväl medarbetarsamtal som lönesamtal har reviderats.

Uppsala pastorats ledningsgrupp bestod vid årsskiftet av sju kvinnor och tre män. Domprost/kyrkoherden är kvinna. Pastoratet har 35 personer på arbets- och personalledande positioner, av dessa är 18 kvinnor och 17 män.

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor / Arbetsmiljö

Pastoratets medarbetare ska uppleva balans mellan krav och resurser och att de arbetar på en ändamålsenlig och inkluderande arbetsplats. Det ska också vara möjligt att förena arbete med föräldraskap, med oförändrade möjligheter avseende löne-, kompetens- och karriärutveckling. Arbetsklimatet ska inbjuda till delaktighet, uppmuntra lärande och gemenskap.

Alla anställda omfattas av kollektivavtal och avtalade tjänstepensions- och trygghetsförsäkringar. Organisationsförändringar och verksamhetsutveckling ska ske långsiktigt och planerat och bedrivs i samarbete med de anställda och de fackliga organisationerna.

En arbetsmiljöhandbok med tydliga anvisningar och rutiner finns. Genom regelbundna avstämningar i arbetsmiljökommittén samt skyddsronder på varje enskild arbetsplats följer vi upp organisationen och arbetsmiljön på våra arbetsplatser och kan därmed åtgärda eventuella brister i god tid. Rutiner finns för anmälan av tillbud och arbetsplatsolyckor.

Pastoratets personalhandbok uppdateras regelbundet med all information kring anställning, arbetsmiljö, interna rutiner mm tydligt framgår. Pastoratets arbetsmiljökommitté träffas regelbundet och bevakar övergripande frågor inom området. Under 2021 har utbildning genomförts för arbetsledare inom arbetsmiljö och arbetsrätt.

”AKKA – arbetsmiljö inom svenska kyrkan” är en omfattande enkät som tar upp hur medarbetaren upplever sin arbetsmiljö, samarbetsklimat, ledarskap och diskriminering. Denna genomförs vartannat år och kommer att genomföras under hösten 2022. Med detta resultat fortsätter också arbetet inom de respektive enheterna under höst 2022 och 2023.

Ledarskap

En chef och ledare i Uppsala pastorat ska vara en god förebild och genom sitt ledarskap säkerställa att arbetsmiljön präglas av respekt, tillit och inkludering. Som nyanställd arbetsledare genomgår man en introduktionsutbildning för chefer som sedan byggs på med mer ämnesinriktade utbildningar. Chefsstöd och coachning tillhandhålls genom företagshälsovård och samtalsmottagning.

Styrdokument i Uppsala pastorat 2021

- Personalpolicy
- Arbetsmiljöpolicy med tillhörande anvisningar och rutiner.
- Likabehandlingspolicy
- Rekrytering
- Introduktion
- Lön
- Hantering av nära relationer
- Hantering av alkohol- och drogproblem
- Hantering av kränkande särbehandling
- Hantering av sexuella trakasserier
- Hantering av hot och våld
- Krisplan och krishantering
- Hälsa
- Utveckling och utbildning
- Resor
- Anställning med tillhörande rutiner
- Policies för uppvaktning och avtackning av anställd, förtroendevald

Uppsala pastorat som består organisatoriskt av fem församlingar, gemensam diakoni, begravningsverksamhet samt kansli hade totalt medelantal anställda den 31 december 2021, 270 anställda fördelade på 61% kvinnor och 39% män. Medelålder för kvinnor var 49 år och för män 50 år.

Covid-19 och pandemiåret 2021

Pandemin fortsatte även under 2021 vilket präglade all verksamhet även detta år. Verksamheter begränsades eller ställdes in, många medarbetare fortsatte med distansarbete. Riskbedömningar av verksamheter genomfördes löpande för att säkerställa att de kunde bedrivas på ett säkert sätt. De flesta möten genomfördes digitalt. Pastoratets ledningsgrupp har bevakat utvecklingen kontinuerligt för att vara uppdaterade om samhällets rekommendationer och påbud som påverkar verksamheten. Pastoratets arbetsplatser har varit förskonade från större utbrott av covid, dock har många av medarbetarna varit sjuka.

Ekonomisk hållbarhet

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Svenska kyrkan nationell nivå tillhandahåller ramavtal med leverantörer där man säkerställt kvalitets- och hållbarhetskrav.

Genom att minska antalet leverantörer, aktivt styra inköp mot ramavtalsleverantörer samt skriva lokala avtal med uppförandekod arbetar Uppsala Pastorat med att säkerställa att alla former av barnarbete eller annat utnyttjande av arbetskraft inte sker.

Uppsala Pastorat har som målsättning att minska antalet leverantörer med 20 %, med 2018 år som bas och fram till och med 2021 har antalet leverantörer minskat totalt med 7%.

Uppsala Pastorats placeringpolicy följer FN:s sex principer för hur ansvarsfulla investerare bör uppträda (PRI), vilket bland annat innebär att placeringarna ska präglas av hänsyn till mänskliga rättigheter och arbetsförhållanden. De långsiktiga placeringarna återfinns framför allt i Svenska kyrkans egna produkter, Ethos-fonderna, som bevakas av Svenska kyrkan nationell nivå enhet för hållbara placeringar. Under året har alternativa placeringar avyttrats och placerats i Ethosfonderna i syfte att säkerställa anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt. Några ytterligare åtgärder för placeringar finns för närvarande inte.

Placeringspolicyn följs upp en gång per tertiäl då omplaceringar görs i syfte att vikta portföljen mot de riktlinjer som finns.

Riskerna som uppmärksammats är när ram- eller lokala avtal frångås och andra leverantörer används. Utbildningsinsatsen riktad mot församlingarna har varit framgångsrik och bland annat resulterat i minskat antal inköpskort och fler inköp via inköpsenheten vilket säkerställer användning av avtalade leverantörer och utbildningen fortsätter därför under 2022.

Lokala avtal med större leverantörer av fastighetsrelaterade tjänster kommer att genomlysas under 2022 för att säkerställa att avtal om uppförandekod är underskriven.

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv.

Uppsala Pastorat har nio kulturminnesskyddade kyrkor och två kyrkogårdar. Årligen görs besiktningar av fastigheterna och 10-åriga planer finns för att garantera underhåll och skick. I Domkyrkan finns en Domkyrkoarkitekt där uppdraget är att vara rådgivare åt Uppsala Pastorat vid förvaltning av objektet och medverka till att de arkitektoniska, konstnärliga, antikvariska och tekniska synpunkterna tillgodoses i den löpande omvårdnaden.

För kyrkogårdar och markanläggningar finns särskilda planer framtagna för att säkerställa att områdenas karaktär bevaras och att skötseln gynnar de växter och djur som är beroende av gamla kulturmiljöer.

Händelser som utgör en risk och som också fortsättningsvis kommer att ha en påverkan är kraftigare stormar och regn samt risk för anlagda bränder. Övervakningskameror har installerats under året vid några av kyrkorna. Åtgärder som vidtagits och som fortsätter under kommande år är test av vattenspumpar och varningssystem som larmar vid höga vattenflöden samt kameraövervakning över

särskilt utsatta byggnader. Vid den årliga genomgången uppmärksammas bland annat plåttak som riskerar att påverkas vid kraftiga vindar.

Med anledning av det allt osäkrare läget i Europa så genomförs en genomlysning av kris- och beredskapsplaner för kulturminnen enligt kulturminneslagen.

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Pastoratets inköps- och miljögrupper hålls informerade om aktuella avtal och andra frågor inom området och har som uppgift att förmedla detta i organisationen. Frågor man hanterar är bland annat inköp av rättvisemärkta och ekologiska varor och hur vi gemensamt kan minska våra transporter.

Miljögruppen har som uppdrag att komma med förslag för att underlätta och uppmuntra till inköp av begagnade produkter och rotation inom organisationen.

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Väsentligt minska alla former av korruption och mutor.

Uppsala Pastorats inköspolicy innehåller anvisningar som bland annat innebär att medarbetare skall genomföra inköp på ett sådant sätt att de inte kan misstänkas för att påverkas av ovidkommande hänsyn eller intressen genom att ta emot gåvor eller förmåner från företag eller privatpersoner.

Inköspolicyn följs upp en gång om året i pastoratets ledningsgrupp. Analysen innehåller statistik om antal leverantörer, antal inköp med inköpskort, inköp inom och utom ramavtal. Uppföljning sker sedan med respektive

församlingsherde med beslut om åtgärder.

En riskfaktor som är uppmärksammas är förtroendevalda eller volontärer som har styrelseuppdrag eller liknande i organisationer som mottar bidrag och därmed kan ha möjlighet att påverka beslut. Åtgärder som vidtagits är skriftlig och muntlig information till berörda. För att undvika dessa situationer så pågår arbetet med att fastställa en riktlinje om korruption och mutor.

Under året har ett mindre antal befarade incidenter uppmärksammats och genomlysts och bedömts utifrån risk för förtroendeskada. En rutin för visselblåsare är under uppbyggnad.

Mål 17 Genomförande och partnerskap

För att bidra till en hållbar utveckling i utvecklingsländer så har Uppsala Pastorat fastslagit ett belopp av kyrkoavgiften att skänka till Act Svenska kyrkan eller motsvarande.

För att säkerställa att bidraget uppnår sitt syfte ska rutiner införas så att en återkoppling sker från mottagaren till kyrkorådet, som är beslutande organ.

Ekologisk hållbarhet

De mål som använts är de mål som ansetts tillämpliga utifrån pastoratets verksamhet och påverkan av ekologiska faktorer. Endast delmål eller delar av delmål som ansetts tillämpliga har använts för att analysera det ekologiska hållbarhetsarbetet i Uppsala pastorat under 2021.

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla

Pastoratet har rutiner för att minska möjliga föroreningar av vatten, t.ex utsläpp av kemikalier, bränslespill och liknande.

Genom klimatförändringarna påverkas även i Uppsala tillgången till vatten. På längre sikt är detta en risk som dels berör kyrkogårdarnas arbete, dels delar av församlingsverksamheten. Under 2021 har kyrkogårdsverksamheten initierat studier med syfte att se vilka åtgärder som är möjliga och rimliga att införa för en mer resurseffektiv vattenanvändning. Under 2021 kom vi inte i gång med mätning av vattenförbrukning, istället kommer vi att titta på förbrukningen genom att hämta in data från 2018 och framåt för att få en bild över hur förbrukningen har sett ut i olika delar av verksamheterna och identifiera var vi behöver sätta in olika åtgärder.

Mål 7 Hållbar energi för alla

Pastoratets första solcellsanläggning har nu varit i bruk i drygt 18 månader och levererar el utifrån beräknad nivå. Under 2021

var målet att få upp fler anläggningar, men på grund av pandemin har detta försenats och kommer i stället att genomföras under 2022. Målsättningen kvarstår att uppnå en 10-procentig täckning av pastoratets totala elkonsumention. Kopplat till projekteringen av solcellsanläggningar har även kopplats möjligheten att sätta upp laddstolpar för elbilar. De första stolparna projekterades under 2021, men kommer installeras och tas i bruk våren 2022. Målsättningen med laddstolpar är att pastoratet ska vara med och bidra till den laddinfrastruktur som behöver byggas i kommunen.

Arbetet med klimatfärdplan för Uppsala kommun slutfördes under 2021, men med något mindre omfattning än den var tänkt att täcka från början. Under 2022 kommer pastoratet att arbeta med konsekvenserna av de mål som tagits fram, det arbetet sker främst inom Uppsala klimatprotokoll.

Förbrukningen av fjärrvärme fortsätter att öka jämfört med 2020. Flera åtgärder har genomförts i olika fastigheter, men detta har inte lett till en minskad förbrukning. Under 2022 och inför budgetarbetet för 2023 behöver vidtagna åtgärder analyseras och nya åtgärder tas fram för att nå de mål pastoratet har, att vara fossilfria till 2030. Att vända trenden med ökande förbrukning är även fortfarande centralt ur ett ekonomiskt perspektiv.

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Under 2020, pandemins första år, såg vi en minskning av tjänsteresor med privat bil. För 2021 har detta resande återigen ökat om än svagt. Under slutet av 2021 genomfördes en enkel mätning av resor med privat bil i tjänsten. Denna kommer att analyseras och utifrån resultatet kommer olika åtgärder att föreslås. Mätningen kommer även att följas upp med en ny mätning under våren 2022.

Att det är fokus på resor beror på att det dels är en del som har viss påverkan på de totala utsläppen, dels på att det är en bit där vi som pastorat har egen rådighet. Den viktigaste åtgärden inom persontransporter är att underlätta användandet av cykel. Pastoratet har fyra elcyklar som är bokningsbara och kommer under 2022 se över om fler cyklar behöver köpas in. Lådcykel kommer att användas inom förskoleverksamheten.

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Det digitala kemikaliehanteringssystemet är ännu inte på plats, detta efter att det blivit strul med leverantören av tjänsten. Kyrkogårdsverksamheten har ett fungerande system, men önskan är fortsatt att få ett digitalt verktyg som kan underlätta att byta ut kemikalier efterhand som det kommer miljösammare alternativ. Detta kommer ske senast under hösten 2022.

Pastoratet mäter, via entreprenören, mängden avfall som hämtas vid pastoratets fastigheter. Efter en kraftig ökning i mängden plastavfall från 2017 till 2020 har mängden plast som sorteras ut legat på samma nivå 2021 som 2020. Vi har fört samtal med vissa leverantörer kring emballage, men pastoratet saknar formell rådighet kring detta. Dock vill vi fortsätta med att påverka leverantörer kring emballage även under 2022 eftersom det bara är i samverkan med andra aktörer som vi ser att vi kan nå framgång med att minska mängden plast.

Då pandemin fortsatte även under 2021 har inga insatser gjorts kring att kartlägga och arbeta kring matsvinn i verksamheterna. Det som istället kommer att ske under 2022 är en kartläggning av de utsläpp som pastoratet har inom det som i Green House Gas Protocol kallas för scope 3, alltså indirekta utsläpp genom inköp av varor och tjänster. Tillsammans med övriga aktörer inom Uppsala klimatprotokoll kommer beräkningar att göras och handlingsplaner tas fram för att kunna minska utsläpp inom detta område. Detta arbete startades upp under 2021.

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Kyrkogårdsverksamheten arbetar fortsatt aktivt med att stärka den biologiska mångfalden. Ytterligare en slåtteräng har anlagts på en av kyrkogårdarna. Under 2021 har även några kyrkor i pastoratet fått hjälp att stärka den biologiska mångfalden på de grönytor man förfogar över. I detta arbete är kyrkogårdarnas personal en ovärderlig resurs. Arbetet med att stärka den biologiska mångfalden kommer fortgå under 2022 vid fler kyrkor i pastoratet.

Mål 17 Genomförande och partnerskap

Pastoratet har under 2021 fortsatt att medverka i Uppsala klimatprotokoll och funnits med i den grupp som stöttat i arbetet med att ta fram Uppsala klimatfärdplan. Arbetet har under året gått lite trögt eftersom alla möten behövt vara digitala. Processerna har därför saktat ned något och samverkan har till viss del blivit lidande av det digitala formatet.

En ny avtalsperiod inleddes under 2021 i klimatprotokollet och med den kom nya mål och krav. Under 2022 kommer pastoratets miljögrupp att se vilka konsekvenser dessa mål och krav får för pastoratets verksamheter framåt. Avtalsperioden inom klimatprotokollet är tre år. Pastoratets miljösamordnare har fortsatt suttit med i Klimatprotokollets samordningsgrupp.

Att samarbeta med andra samhällsaktörer stärker pastoratets förmåga att hantera klimatförändringar och påverkan på den lokala miljön.

Det ger även möjlighet att lyfta de existentiella aspekterna av klimatkrisen på andra arenor än våra egna. Under 2021 kunde märkas ett ökat fokus kring just den existentiella hållbarheten. Detta hänger förmodligen ihop med både att pandemin höll i sig och att mycket av rapporteringen i media kring klimatförändringarna lyft fram att vi nu står i ett läge där förändringarna riskerar bli både omfattande och allvarlig och dessutom komma inom en mycket snar framtid.

Utsläpp av växthusgaser från Uppsala pastorat

Nedan finns en sammanställning över de områden där pastoratet i nuläget mäter och beräknar utsläpp av växthusgaser. Det är ett ständigt pågående arbete att utveckla metoder och rutiner för att kunna mäta fler av våra påverkanskällor. Det är även prioriterat att snarast möjligt använda fossilfria alternativ inom områden där det är tekniskt möjligt. Under 2021 övergick man inom kyrkogårdsverksamheten till Aspen 4-takt istället för bensin och man fortsätter med HVO som tidigare. Dock medför detta att pastoratet behöver få in rapporter från medarbetare som tankar bensin vid körning av pastoratets bilar då vi tidigare tankat vid kyrkogårdsförvaltningen. Under 2022 kommer vi även att samla in uppgifter på tankning av hyrbilar.

Även detta år, liksom 2020, är att utsläppen beräknade utifrån så kallad livscykelberäkning. Det innebär att alla utsläpp tas med, även de som finns i framställning av till exempel ett bränsle. I tabellen nedan är alla siffror från tidigare år justerade så att de ska vara jämförbara.

Inom Uppsala klimatprotokoll används 2017 som basår för att mäta minskningar, därför finns siffror med för 2017, 2020 samt 2021 i redovisning här intill.

Aktivitet	2017	2020	2021
Fjärrvärme, ej gradkorr.	745	591	603
El Uppsalamix, fastigh.el	255	190	139
Aspen 4-takt	5	6	4
Aspen 2-takt			8
Bensin 95 oktan, personbilar	11	11	6
Biogas		0,2	0,4
Flygresor	21	0	0
Egen bil i tjänst	7	3	3
HVO arbetsmaskiner	18	12	16
Eldningsolja krematoriet	228	96	108
Totalt	1290	909	887

Alla siffror anges i ton CO₂e

Även under 2021 var verksamheten till stor del påverkad av pandemin. Det gör att flera utsläpp ligger på kvar på samma nivå som 2020. Hit hör till exempel utsläppen från flygresor samt resor med privat bil i tjänsten. Om nyttjandet av digitala mötesformer fortsätter framåt i viss omfattning så finns en möjlighet att kunna minska transporter inom pastoratet även på längre sikt. Introduktion av nya digitala verktyg sker under 2022 där syftet är att underlätta digitala kommunikations- och mötesformer. Här behöver arbetsledare och chefer tydligt arbeta med att uppmuntra till digitala möten och själva förlägga möten digitalt.

Trenden med minskande utsläpp från el fortsätter. Möjligheten till distansarbete är en av de stora förändringarna bakom denna minskning, samt att möjligheten att bedriva ordinarie verksamhet varit mycket begränsad under pandemin. Flera av de energieffektiviseringar som genomförts på olika fastigheter under året bidrar även till en minskad elförbrukning där framför allt uppgradering av ventilationssystem gör stor skillnad. Framåt behöver fler insatser på både värmeåtervinning, isolering och andra energieffektiviseringar genomföras så att pastoratet både kan fortsätta minska elkonsumention och sänka fjärrvärmeförbrukningen.

Inom flera områden sker ingen minskning. När det gäller utsläpp från Aspen-bränsle så beror detta på att det fortfarande inte finns rimliga alternativ för byte till fossilfritt. Användningen av Aspen-bränsle ger något mindre utsläpp än om vi använt bensin i stället. Under 2021 har kyrkogårdsverksamheten helt övergått till Aspen-bränsle vilket sänkt utsläppen något.

I samhället i stort och även på global nivå har pandemin setts som en möjlighet att göra en så kallad grön återstart. Detta eftersom en del beteendemönster gällande resor och konsumtion förändrades när pandemin pågick. Än så länge syns få och svaga tecken på att detta kommer att ske, snarare indikerar det mesta att samhället i stort går tillbaka till det läge som rådde innan pandemin. Här behöver ett samtal och diskussion initieras på ledningsnivå i pastoratet hur vi som kyrka kan bidra till att beteendeförändringar underlättas så att trycket på planeten kan minska. Kyrkans bidrag i denna omställning är framför allt att lyfta fram frågor kring vad som gör mänskligt liv meningsfullt.

Flygresor har även under 2021 inte gått att genomföra, i stället har andra former för möten ibland kunnat ersätta. Pastoratet har nu en möjlighet att även framåt fortsätta att använda sig av andra alternativ än flyg. Detta kräver en beteendeförändring och en normförändring för att vara möjligt.

Under 2021 har pastoratet inte nått upp till målsättningen att minska med 10 % årligen. Från 2017 till 2020 skedde en stor minskning, men den har nu avstannat. Under 2021 släpptes ett flertal rapporter från FN's klimatpanel där det starkt betonades behovet av en snabb omställning och en kraftfull minskning av klimatpåverkande utsläpp. Under 2022 ska samtal kring dessa rapporter föras i samtliga enheter samt att pastoratets ledningsgrupp behöver initiera beteendeförändringar som aktivt bidrar till utsläppsminskningar.

Pastoratet deltar under 2022 i ett projekt inom Viable cities med syfte att genom dialog och utbildning stärka förmågan och öka takten i omställningen på den individuella nivån. Samtidigt behöver pastoratet fortsätta att lyfta fram skapelsens integritet och arbeta för att det på samhällsnivå genomförs insatser som underlättar för individer att kunna minska sin klimatpåverkan.

Att åstadkomma minskningar av utsläpp samt stärka den biologiska mångfalden är ett grunduppdrag för kyrkan. Här behöver pastoratet arbeta både med insatser som rör tekniska lösningar som energieffektiviseringar till exempel men också stärka arbetet med beteendeförändringar.

